

Procediment per gestionar les transgressions de la integritat en recerca

UOC

Comitè d'Ètica de la
Recerca

Octubre de 2024

Universitat Oberta
de Catalunya

Índex

1. Transgressions de la integritat en recerca
2. Procediment per gestionar una possible mala conducta científica
 - 2.1. Recepció de la denúncia
 - 2.2. Avaluació de la denúncia
 - 2.3. Comunicació de les resolucions
 - 2.4. Registre d'una consulta i/o denúncia al Canal de consultes i denúncies
3. Càmput de terminis

Control de revisions		
Revisió	Canvi	Data
Aquest document substitueix el document " Resolució de comportaments irregulars en l'activitat de recerca ", de l'any 2012.		
01	Edició inicial. Aprovació en el Consell de Direcció 11.11.2024	11.11.2024

1. Transgressions de la integritat en recerca

El present procediment té com a finalitat establir els passos que cal seguir si s'identifiquen conductes contràries a la integritat en recerca.

Una negligència acadèmica o una mala conducta relacionada amb qualsevol aspecte de l'activitat de recerca són un fracàs en el compliment dels requisits del Codi d'integritat de la recerca a la UOC. Poden donar-se en els casos següents:

- a) Invenció o falsificació de dades o resultats de recerca.
- b) Plagi, no-citació o apropiació indeguda de les idees, la feina o les dades d'altres.
- c) Incompliment d'obligacions legals en una recerca; per exemple, no tenir el consentiment informat de la persona participant o utilitzar indegudament les dades de caràcter personal recollides.

Aquestes formes de transgressió es consideren especialment greus perquè distorsionen el registre de la recerca.

Hi ha altres pràctiques que també afecten la integritat de la recerca:

- a) No publicar una retractació en un article quan es detecten errors greus en el que s'ha publicat.
- b) Manipular l'autoria o no acreditar el paper d'altres investigadors en les publicacions.
- c) Tornar a publicar parts substancials de publicacions pròpies anteriors, incloses les traduccions, sense reconèixer-ho ni citar l'original (autoplagi).
- d) Citar de manera selectiva o imprecisa i abusar de les autoreferències.
- e) Ocultar l'ús de la IA o d'eines automatitzades en la creació de continguts o en la redacció de publicacions.
- f) Ignorar les presumptes transgressions de la integritat en la recerca per part d'altres persones.
- g) Crear, finançar o participar en publicacions que comprometin el control de qualitat de la recerca (les anomenades *publicacions depredadores*).

El [Codi europeu de conducta per a la integritat en la recerca](#) (ALLEA, 2023) inclou altres transgressions de la integritat en la recerca que són aplicables a les conductes irregulars en recerca a la UOC.

Mereix una atenció especial la no-declaració de conflictes d'interessos. Un conflicte d'interès es pot donar quan l'investigador té una oportunitat real o potencial de prioritzar els seus propis interessos personals o professionals, o els de qualsevol altra persona o organització, d'una manera que pugui comprometre l'objectivitat de la recerca.

En el supòsit que un investigador o un membre del Comitè d'Ètica de la Recerca (CER) es trobi en una situació de conflicte d'interès, regeix el que estableix la [Política de conflicte d'interès](#) de la UOC en matèria de gestió dels riscos associats. Per iniciar el procés, tan bon punt la persona investigadora hagi identificat la situació de conflicte d'interès, ha d'abstenir-se immediatament de prendre qualsevol decisió al respecte i ha de posar aquesta situació en coneixement del CER. El CER serà l'òrgan encarregat d'avaluar la possible situació de conflicte d'interès segons la metodologia del protocol de recerca, de prendre les mesures que consideri adients i d'acompanyar la persona investigadora en el procés.

No es consideren una mala conducta ètica els errors o malentesos derivats d'una pràctica honesta i de bona fe.

Sovint, els conflictes científics o les situacions irregulars es poden redreçar amb l'ajuda de procediments definits especialment per moltes comunitats científiques. Moltes institucions de l'àmbit de la recerca, així com les editorials de publicacions científiques, tenen polítiques i procediments per gestionar aquests conflictes. La tipologia dels conflictes i de les possibles resolucions és molt diversa: des d'un investigador que expressa a l'editor la seva incompatibilitat per revisar un article fins a una acció legal per protegir el personal investigador, els participants en una recerca o la mateixa institució.

Aquest document té com a objectiu establir el procediment que cal seguir en el cas d'una denúncia de mala conducta científica a fi que el procés sigui transparent i just per a les persones investigadores que hi estan involucrades.

2. Procediment per gestionar una possible mala conducta científica

La integritat científica a la UOC és un conjunt de recomanacions i compromisos sobre les activitats relacionades amb la recerca que té com a objectiu assegurar el comportament

íntegre i ètic del personal investigador a fi d'inspirar i garantir la bona pràctica i la qualitat del coneixement generat. Aquest procediment dona garanties de seguretat a les persones que volen explicitar irregularitats o negligències en el marc d'una activitat de recerca.

El CER, en qualitat d'òrgan de promoció, aplicació i vigilància del compliment del Codi d'integritat de la recerca a la UOC, atindrà la consulta o l'al·legació segons aquest procediment i garantirà la confidencialitat de la persona comunicant.

Tot seguit es detalla el procediment en cas de denúncia.

2.1. Recepció de la denúncia

Qualsevol membre de la UOC que tingui una consulta, observació, queixa i/o suggeriment sobre integritat, ètica i bones pràctiques en recerca, o bé que tingui coneixement de qualsevol indicatiu de mala pràctica científica, ha de notificar aquest fet per escrit al CER (comite_etica@uoc.edu).

La notificació de denúncia ha de ser una declaració formal i completa del mal comportament ètic i ha d'incloure tots els detalls possibles, com ara les parts rellevants, dates, publicacions, etc., a més de l'assumpte específic de la mala conducta o denúncia en qüestió.

La Secretaria Tècnica del CER rebrà la denúncia i obrirà un expedient en un carpeta segura del CER, al *drive* corporatiu, amb accés exclusiu dels seus membres. En un termini de tres (3) dies, informarà la persona comunicant que la sol·licitud s'ha rebut, que se n'ha iniciat la tramitació i que rebrà una resolució en un màxim de quaranta (40) dies.

D'acord amb l'article 10 del [Reglament del CER](#), el CER es reunirà i tractarà la denúncia rebuda en la propera sessió ordinària convocada. En cas que sigui necessari, i d'acord amb el mateix article, es podrà convocar una reunió extraordinària per analitzar i avaluar la denúncia rebuda.

Durant el procés, totes les parts implicades es comprometen per escrit a actuar amb absoluta confidencialitat en relació amb qualsevol informació relacionada amb el cas objecte d'estudi. En cas d'haver-hi un conflicte d'interès per part d'alguna de les persones implicades, aquestes s'han d'abstenir i no han de participar en cap etapa del procediment.

2.2. Avaluació de la denúncia

En la reunió del CER s'avaluarà si els fets exposats són constitutius de mala conducta científica, si estan inclosos dins del Codi d'integritat de la recerca a la UOC i si són d'aplicació en aquest procediment. En aquesta sessió es pot demanar informació addicional a qualsevol de les parts, així com sol·licitar una entrevista personal tant a la persona comunicant com a la persona a la qual se li atribueixen els fets o a altres persones que puguin tenir informació sobre aspectes de la comunicació.

Si, en una avaluació preliminar, el CER considera que els fets exposats no són constitutius de mala conducta científica, pot donar per tancat el procediment i informar-ne la persona comunicant, seguint les indicacions del punt 2.3 d'aquest procediment.

Si el CER considera que la denúncia és creïble i concreta i que es troba dins l'àmbit d'aplicació d'aquest procediment, l'avaluarà detalladament. En l'avaluació, s'analitzaran els riscos que es puguin derivar de fets contraris als valors del Codi d'integritat de la recerca a la UOC, se suggeriran mesures de caràcter preventiu per evitar una reiteració i, si escau, es formularan recomanacions, seguint les indicacions del punt 2.3 d'aquest procediment.

A partir de l'avaluació dels fets, el CER emetrà una decisió sobre si hi ha una mala conducta científica en els fets exposats a la comunicació, amb els tipus de resolucions següents:

- a) Si el CER considera que els fets exposats s'adeqüen plenament al règim aplicable a la UOC, donarà per tancat el procediment i n'informarà la persona comunicant, seguint les indicacions del punt 2.3 d'aquest procediment.
- b) Si, tot i no detectar males conductes, el CER considera que ha de revisar determinats elements de l'activitat de recerca, suggerirà mesures de caràcter preventiu per evitar una reiteració i, si escau, formularà recomanacions, seguint les indicacions del punt 2.3 d'aquest procediment.
- c) Si el CER detecta que la mala conducta pot incoar un procediment sancionador per incompliment del Codi d'integritat de la recerca a la UOC, ho posarà en coneixement del Comitè de Compliment mitjançant el Canal de consultes i denúncies de la UOC (Sistema Intern d'Informació), seguint les indicacions del punt 2.4 d'aquest procediment.
- d) Els escrits de denúncia que el CER consideri que no s'han fet de bona fe, sinó amb la intenció de perjudicar la persona denunciada, seran posats en coneixement del Comitè de Compliment mitjançant el Canal de consultes i denúncies de la UOC

(Sistema Intern d'Informació), seguint les indicacions del punt 2.4 d'aquest procediment.

En casos de complexitat especial, el CER podrà demanar un informe a experts externs o constituir una comissió d'investigació independent.

El CER elaborarà un informe final amb totes les observacions rebudes, les deliberacions preses i les resolucions emeses. L'informe s'arxivarà a la carpeta de l'expedient obert per la Secretaria Tècnica en el moment de rebre la denúncia.

L'informe final ha d'incloure:

- Les dades d'identificació de la persona denunciant.
- Les dades d'identificació de la persona o persones denunciades.
- Una recopilació de la informació o les proves que han aportat les parts implicades i els testimonis, així com les actes de les declaracions que s'hagin pres.
- L'anàlisi dels fets, amb el detall de la normativa interna infringida.
- La descripció de les descobertes del CER (opcional).
- Una conclusió.
- Recomanacions que incloguin una advertència o una altra consideració (opcional).

La Secretaria Tècnica del CER ha de prendre notes de les opinions formulades i dels acords establerts en la reunió. Un cop acabada la reunió, la Secretaria Tècnica aixecarà l'acta amb el contingut de la sessió i la resolució presa, i la signarà amb el vistiplau de la presidència. L'acta es desarà a l'espai corresponent del CER.

2.3. Comunicació de les resolucions

En un termini de dos (2) dies a partir del tancament i la signatura de l'acta de la reunió, la Secretaria Tècnica comunicarà la resolució a les parts implicades mitjançant un correu electrònic. A la comunicació s'adjuntarà l'informe final amb la resolució presa.

Quan la resolució inclosa a la comunicació sigui la descrita en els punts 2.2.a i 2.2.b, s'informarà la persona rellevant que pot exercir el dret d'apel·lació dins del termini de quinze (15) dies a partir de l'emissió de la comunicació. En els casos 2.2.c i 2.2.d no hi

haurà opció d'al·legació i caldrà seguir les indicacions que es facilitin en el procediment del Canal de consultes i denúncies de la UOC (Sistema Intern d'Informació).

En cas de voler apel·lar contra la resolució presa pel CER, la persona comunicant haurà de preparar un escrit d'apel·lació i enviar-lo a la bústia d'aquest comitè (comite_etica@uoc.edu). En l'escrit haurà de descriure detalladament el motiu de l'apel·lació i incloure les proves pertinents, si escau.

Quan es rebi el correu amb l'apel·lació, la Secretaria Tècnica reobrirà l'expedient i s'iniciarà de nou el procediment descrit en els punts 2.1 i 2.2.

Per protegir terceres persones, preservar la confiança en la recerca científica, restaurar la reputació científica de la UOC o prevenir danys conseqüents, així com per servir l'interès públic, el CER pot decidir notificar les seves resolucions a terceres persones que s'hagin vist afectades o a la ciutadania.

2.4. Registre d'una consulta i/o denúncia al Canal de consultes i denúncies

En els casos descrits en els punts 2.2.c i 2.2.d, la Secretaria Tècnica del CER registrarà una consulta i/o denúncia al Canal de consultes i denúncies de la UOC (Sistema Intern d'Informació).

Aquest canal permet comunicar qualsevol infracció de la legislació i la normativa vigents duta a terme per un treballador o treballadora de la Universitat de la qual es tingui coneixement. Per normativa interna s'entén la totalitat de codis, polítiques, procediments, instruccions, protocols, reglaments i manuals de la UOC, entre d'altres.

La Secretaria Tècnica del CER seguirà les indicacions facilitades en el [Reglament del Canal de consultes i denúncies](#) de la UOC per registrar la consulta i/o denúncia. En fer-ho, ha d'informar detalladament dels fets objecte de denúncia i que el seu compliment normatiu no es troba dins de l'àmbit d'actuació del CER.

El Comitè de Compliment és l'òrgan que gestionarà la sol·licitud registrada seguint el circuit detallat en el [Protocol de resposta de clicks](#) de la UOC.

El Comitè de Compliment informarà la Secretaria Tècnica del CER de les conclusions finals i de la resolució presa.

3. Càlcul de terminis

Quan els terminis s'assenyalin per dies, s'entendrà que són dies hàbils. S'exclouen del càlcul els dissabtes, els diumenges, els dies declarats festius i el mes d'agost.

Els terminis expressats en dies s'han de comptar a partir de l'endemà del dia en el qual tingui lloc la notificació o publicació de l'acte de què es tracti.

Quan l'últim dia del termini sigui inhàbil, s'entendrà que es prorroga al primer dia hàbil següent.

Entrada en vigor

Aquest procediment entrarà en vigor a partir de la seva publicació a la seu electrònica de la UOC, prèvia aprovació del Consell de Direcció de la UOC.